

תנועת הקיבוץ הדתי

כ"ג טבת תש"ע, 9.1.010
גיליון מס' 190

פרשת שמות

האותות

מאת אברהם סלייטר, קיבוץ עין צורים

(מעובד על פי ספרו של יהודה נחשוני – 'הגות בפרשיות התורה').

מה תפקידם של האותות בפרשה?

על טענתו של משה שהעם לא יאמין לו ובשליחותו (פרק ד', א'): "ויען משה ויאמר הן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי כי יאמרו לא נראה אליך ה'" אומרים חז"ל (מסכת שבת צז, שמות רבה) "החושד בכשרים (עם ישראל) לוקה בגופו" (ראה רש"י פרק ד', פס' ב' ופס' ו'). משה לקה בצרעת כי דיבר לשון הרע על ישראל. זהו עניין תמוה מאד. הקב"ה עצמו מסכים עם משה שיש לעם בעיית אמון: פס' ח'-ט' "והיה אם לא יאמינו לך ולא ישמעו לקול האות הראשון והאמינו לקול האות האחרון. והיה אם לא יאמינו גם לשני האותות האלה ולא ישמעון לקולך..." - יש אות שלישי. כלומר, גם הקב"ה לא יכול להבטיח למשה היענות בני ישראל לשליחותו. אם כך, מה רוצים ממשה?

החפץ חיים מסביר שנוסח דברי משה "הן לא יאמינו לי" זה ניסוח של קביעת עובדה, לא של שאלת שאלה. אילו היה שואל מה יקרה אם לא יאמינו לו, הוא לא היה נענש. ואמנם, הקב"ה משתמש במילת הספק "והיה אם לא יאמינו..." פעמיים כהדגשת השוני בין דבריו לדברי משה. משה קובע עובדה שלילית "הן לא יאמינו לי" ולכן אין טעם בשליחות כלל. ואילו הקב"ה אמנם בספק אם יאמינו או לא, אך בטוח שבסופם של שלשת האותות כבר יאמינו.

מכאן נובע הלקח לכל 'מתקן חברתי' – לחזור ולהתריע עד שהצבור יקבל את דבריו ולא להיכנע ולשתוק אחרי שבפעם הראשונה לא מקבלים את רעיונותיו. מעבר לכך, אם השליח אינו מראה נחישות ואמונה שלו עצמו בשליחותו, שלא יבוא בטענות לשומעיו אם הם ספקנים.

הרמב"ם מציין שבפני משה עמד קושי רציני. זו פעם ראשונה שאדם פונה לצבור הרחב בנבואה בשם ה'. נח והאבות היו נביאים, אך רק לעצמם. הם אמנם הפיצו את אמונת הייחוד ("את הנפש אשר עשו בחרן"), ועשו תיקונים לעצמם, אך לא היתה נבואה ציבורית פומבית עד משה רבנו. הרמב"ן טוען שהאותות נועדו לשכנע את משה לקחת על עצמו את השליחות. לעומתו, אבן עזרא רואה בבצוע האותות במדבר "תרגול, אימון" למשה, כדי שיוכל לבצע את

האותות בצורה חלקה לפני העם. אברבנל מוסיף שביצוע אותות על-טבעיים נועד לטעת אמונה בצבור הרואה אותם.

לסיכום

- א. מי שלא רוצה למלא שליחות, שיקבע באופן קטגורי שהשליחות תכשל. ורצוי שהסיבה תהיה אי אמון מצד הצבור, לא אי רצון השליח לקיים את מצוות הבורא (ראה יונה הנביא).
- ב. עדיף להיות מעט ספקני ולא מאוד בטוח בעצמך. אמנם מצד אחר, מי שספקני משיג תוצאות פחותות ממי שבטוח, אך מי שבטוח מאוד, פועל על פי הבטחון שלו. אמנם מי שספקני, עלול להשאר בחוסר מעש אך בכל זאת, ראוי לכל אדם להשאיר פתח לכך שלא כל הידע והצדק איתו, ויתכן שמישהו אחר צודק.
- ג. אם אתה רוצה להצליח, עליך להכין עצמך לכל תרחיש. משה "התאמן" על האותות כדי להיות מוכן לכך שלא יאמינו לו, למרות הבטחתו הראשונית של הקב"ה שיאמינו למשה. עדיף להתכונן לגרוע מכל, מאשר למצוא עצמך בלתי מוכן למציאות.

אברהם סלייטר, חבר קיבוץ עין צורים, היה חבר גרעין מגשימים שאיזרח את מעלה גלבע בשנת תשכ"ח. נשוי לרבקה, אב ל 5 ילדים ושלושה נכדים. רוב שנותיו היה נוטע עם הפסקות ללימודים, ולתפקידים בבני עקיבא ובקיבוץ.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: webmaster@kdati.org.il

אתר האינטרנט של תנועת הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il

הקיבוץ הדתי, דובנוב 7, ת.ד. 40015, תל אביב 64732 | טל: 03-607-2777 | פקס: 03-695-7039